

ficia ad eorum intentionem oblata, ut videre est apud P. *Petau*, t. III, dogm. l. 3, cap. 8, n. 15; verum hæc singularis opinio nullo innixa fundamento, explodenda est velut absurda. Imo, cum quidam concionator hanc emisisset sententiam, ex resolutione S. Cong. Inquisitionis ab Innocentio X approbata, coactus est se retrahere: *Ferraris*, vº *Missæ sacrif.*, art. 7, n. 20.

11º Ad sacram Cong. Concil. delata est quæstio quam non resolvit, an scilicet ante mortem celebrare vel celebrari facere liceat Missas *de Requiem*, pro suffragio animæ suæ, per anticipationem. S. Congregatio autem Rit. declaravit, die 28 martii anni 1775, Missam *de Requiem* pro persona adhuc vivente, per anticipationem celebrari non posse. *Gardell.*, t. v, p. 84 et 85.

CAPUT QUINTUM.

DE MINISTRO SACRIFICII MISSÆ.

Christus principalis est offerens in sacrificio Missæ. « Idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui seipsum » tunc in cruce obtulit, » ait concil. Trid. sess. 22, cap. 2. « Per hoc et sacerdos est, ipse offerens, ipse et oblatio, » inquit S. Aug. de Civitate Dei, l. 10, cap. 20, t. VII, col. 156.

Probavimus in prima parte solum sacerdotem esse ministrum Eucharistiæ sacramenti quoad confectionem: inde sequitur eum solum Missæ sacrificium valide offerre posse. Circa hoc punctum nullum moveri potest, nec de facto movetur dubium.

Simplices tamen fideles aliquo sensu dici possunt Missæ sacrificium offerre, quatenus videlicet oblationem a sacerdote factam approbant, ei consentiunt, et Christo victimæ cordis affectu conjunguntur. Unde in canone legitur: *Memento, Domine, famulorum famularumque tuarum..... pro quibus tibi offerimus vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis, pro se suisque, etc.*

Dispositiones in sacerdote requisitas ad licite celebran-

dum, supra descripsimus, agendo de dispositionibus ad suscipiendam Eucharistiam necessariis. Nunc specialiter nobis agendum est 1º de obligatione quam habent sacerdotes Missam celebrandi; 2º de frequenti celebratione; 3º de obligatione fructum Missæ applicandi; 4º de stipendio et obligationibus ex stipendio nascentibus.

ARTICULUS PRIMUS.

DE OBLIGATIONE QUAM HABENT SACERDOTES MISSAM CELEBRANDI.

1º Longe communius docent theologi, v. g., S. Th., *Suarez*, *Layman*, *Bonacina*, *Concina*, *Habert*, *Juénin*, *Collet* contra card. *de Lugo* et nonnullos alios, omnes sacerdotes, non legitime impeditos, teneri sub peccato mortali saltem aliquando celebrare; idque concludunt 1º ex verbis B. Pauli, Hebr. v, 1: *Omnis namque pontifex, ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis*; 2º ex verbis Christi, *Hoc facite in meam commemorationem*: quæ verba, ex concilio Trid., sess. 22, cap. 1, verum continent præceptum; 3º ex Decretal. l. 3, tit. 44, cap. 9, ubi Innocentius III fortiter arguit sacerdotes qui *Missarum solemnia vix celebrant quater in anno*; 4º auctoritate S. Pii V, qui contradictoriam opinionem ex operibus Cajetani eam defendentis expungi jussit, referente S. Ligorio, l. 6, n. 213, dub. 1.

2º Non sibi consentiunt theologi quoties in anno celebrare teneatur sacerdos, ut non peccet mortaliter. « Saltem videtur quod celebrare teneatur in præcipuis » festis, et maxime in illis diebus in quibus fideles communicare consueverunt, » inquit S. Th., 3 part., q. 85, art. 10, conclus. Præcipua autem festa in quibus fideles communicare consueverunt, sunt Nativitas Domini, Pascha et Pentecostes, ut explicatur apud Bened. XIV, l. 3, cap. 1, n. 5 et 6.

Concilium Trid., sess. 23, de Refor. cap. 14, sic habet.

« Curet episcopus ut ii saltem diebus dominicis et festis »
 » solemnibus; si autem curam habuerint animarum,
 » tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant, Missas
 » celebrent. » S. Car. Bor., concilio Mediol. I, tit. de freq.
 divini Sacrificii Oblatione, auctoritate concilii Trid. in-
 nixus, omnibus sacerdotibus, cujuscumque gradus, di-
 gnitatis et conditionis, præcipit ut his diebus celebrare
 non omittant. Hinc Bened. XIV, l. 3, cap. 1, n. 9, con-
 cludit dari obligationem sub peccato, pro sacerdote non
 impedito, singulis diebus dominicis et festivis celebran-
 di: sed definire non vult an illa obligatio sit sub veniali
 tantum, an sub mortali.

Longe probabilius videtur aliquas hujus generis omis-
 siones, sine causa excusante, esse duntaxat peccata ve-
 nialia, modo audiatur Missa, et extrinsecæ rationes fre-
 quentiorem non expetant celebrationem: imo S. Ligorius
 ut multo probabiliorem habet sententiam quæ docet sa-
 cerdotem non teneri, sub peccato mortali, celebrare
 pluries quam ter aut quater, in solemnioribus festis.
 Pius sacerdos periculo mortaliter in hoc genere peccandi
 nunquam se committet.

3º Qui curam habent animarum, Missam celebrare te-
 nentur singulis diebus dominicis et festis de præcepto:
 his quippe diebus fideles Missam audire tenentur: et,
 quantum *commode fieri potest*, in propria parochia ad
 audiendum Verbum Dei, juxta concil. Trid., sess. 24,
 cap. 4 de Reform. Verum obligatio Missam audiendi,
 supponit in pastore strictam obligationem eam celebrandi
 per se vel per alium. Unde qui celebrare non vult, vel
 si est impeditus, curare debet, juxta communioem opi-
 nionem, ut alius pro se Missam parochialem celebret;
 sic Bened. XIV, l. 3, cap. 3, n. 6. Excusari igitur non
 potest parochus qui, legitime non impeditus, Missam die
 dominica omittit celebrare, vel, absque licentia episcopi,
 propriam deserit ecclesiam, et causa est cur fideles præ-
 cepto audiendi Missam satisfacere nequeant.

4º Vicarii, eo ipso quod ab Ordinario in una collocati
 sunt parochia ut parochi sint coadjutores, obligationem

habent Missam saltem diebus dominicis et festivis cele-
 brandi, ut fideles facilius Sacro assistant.

Insuper parochi et vicarii celebrare tenentur, quando
 exercere debent functiones Missam requirentes, v. g.,
 sponsalia celebrare, mortuos sepelire, officia mortuorum
 peragere, etc.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE FREQUENTI CELEBRATIONE MISSÆ.

1º S. Bonaventura, de Præparatione ad Missam, cap. 5,
 ait: « Sacerdos qui non celebrat, quantum in ipso est,
 » privat Trinitatem laude et gloria, Angelos lætitia, pec-
 » catores venia, justos subsidio et gratia, in purgatorio
 » existentes refrigerio, Ecclesiam Christi speciali benefi-
 » cio, et seipsum medicina et remedio contra quotidiana
 » peccata et infirmitates. » Idem ferme habet auctor ex-
 quisiti operis de Imitatione Christi, l. 4, cap. 5, in fine.
 Suarez et multi theologi cum illo statuunt « ad spiritum
 » Ecclesiæ propius accedere et convenientius esse singu-
 » lis diebus Sacrificium facere, idque sacerdotibus incul-
 » candum. » Bened. XIV, l. 3, cap. 2, n. 1.

2º Plurimi tamen allegant frequentiam generare in-
 differentiam; quod raro fit, pretiosius fieri; in primordiis
 Ecclesiæ non ita sæpe, sed majori cum devotione Missam
 celebrari consuevisse; sacerdotes qui rarius celebrant,
 sensibiliore compunctione cordis et multis cum lacrymis
 Sacrificium offerre, et denique pios animarum rectores
 consilium sacerdotibus dare ut aliquoties Missam omit-
 tant, nec quotidie celebrent.

3º His rationibus Bened. XIV respondet 1º melius qui-
 dem esse quotidie vel frequentissime celebrare, sed bene
 semper et cum dispositionibus requisitis celebrandum
 esse; 2º Apostolos eosque qui Apostolis proxime succes-
 serunt, frequenter vel etiam quotidie celebrasse; et id
 probari posse, tum ex Act. n, 46: *Quotidie perdurantes
 unanimiter in templo, et frangentes circa domos panem*; tum
 ex S. Cypr., Epist. 54: « Episcopatus nostri honor grandis

» et gloria est pacem dedisse martyribus, ut sacerdotes » qui Sacrificia Dei quotidie celebramus, hostias Deo et » victimas præparemus; » tum ex pluribus aliis testimoniis quæ hic referre longius esset. 3° Quoad sensibilem devotionem et lacrymas, negat eas esse donum quo necessario careant qui frequentius celebrant, vel dispositionem ad digne celebrandum requisitam; citat testimonium Joannis Gerson, qui docet satis esse, ad Missam digne celebrandam, si sacerdos, post discussam diligenti examine suam ipsius conscientiam, moraliter certus sit se esse in statu gratiæ, nec omnem fervoris aut attentionis defectum obstare quominus Missa digne celebretur.

4° Sacra Cong. Rituum, per decretum diei 11 februarii 1690, ad Alexandro VII die 11 martii approbatum, sic statuit: « In sabbato sancto, etiamsi occurrat festum » Annuntiationis B. Mariæ Virginis, celebratio Missarum » privatarum omnino prohibetur, in quibuscumque ecclesiis et oratoriis tam publicis quam privatis, non » obstante quacumque consuetudine, sed unica tantum » Missa conventualis una cum officio hujus diei celebratur. » Alia citantur decreta ejusdem Cong. in eodem sensu, et Bened. XIV, l. 4, cap. 3, n. 10, contendit nullam esse causam cur eis non pareatur.

Ex variis S. Cong. Rit. decisionibus, citatis vel relatis apud *Merati* in Gav., t. II, part. 4, p. 110, et *Gardell.*, n. 1843, prohibitum est ne celebrentur Missæ privatæ, feria V in Cæna Domini, in quacumque ecclesia vel oratorio. Missa sollemnis permittitur in solis ecclesiis in quibus asservanda est sacra Eucharistia.

Feria igitur V in Cæna Domini, omnes sacerdotes Missæ majori assistunt et de manu celebrantis sacram suscipiunt communionem, in memoriam institutionis sanctissimi hujus sacramenti. Feria VI in Parasceve, sola Missa præsanctificatorum permittitur.

Alius non est dies in anno in quo celebrare non liceat.

5° Juxta veterem disciplinam, usque nunc per orbem catholicum vigentem, singuli sacerdotes tres celebrare possunt Missas in festo Nativitatis Domini. Mos ille ad

Telesphorum papam, versus medium secundi sæculi existentem, juxta plures, ascendit, quod alii judicant improbabile: quidquid sit, certum est illum exstitisse tempore S. Gregorii, qui, l. 1, Homil. 8 in Evang., aiebat: « Quia, largiente Domino, Missarum solemnitas ter hodie » celebraturi sumus, loqui diu de Evangelica lectione non » possumus. »

Celebrari solebant una in media nocte, altera ad auroram, et tertia in die; sic in Missalibus inscribuntur, et ita celebrari debent in cathedralibus, collegiatis et parochialibus ecclesiis, ut populus eis alternatim assistere possit.

Ex multis sacra Rit. Cong. decisionibus, una tantum dici potest Missa nocte in singulis ecclesiis. Alia celebrari non debent ante auroram. Vide *Merati*, part. 4, tit. 3; *Caval.*, t. IV, p. 35; *Gardell.*, t. V, p. 108. S. Cong., sub die 18 sept. 1781, declarat « contrariam consuetudinem » esse abusum » ab episcopo reformandum. Hæc tamen consuetudo apud nos generaliter subsistit. Vide quæ dicitur sumus t. IV, Tract. *de Legib.*, part. 2, cap. 2, art. 5.

6° Olim plures Missas aliis diebus celebrare licebat; sic S. Albertus, monachus, factus presbyter, duas in die celebrabat Missas, unam pro vivis et alteram pro defunctis. Leo III, summus Pontifex in fine octavi sæculi, septem in eodem die, et aliquando novem celebrare consueverat Missas (*Fleury*, l. 46, n. 20, et Bened. XIV, l. 3, cap. 4, n. 12). Concilium Selingstadense, prope Moguntiacum, anno 1022, can. 6, prohibuit ne sacerdos plus quam tres celebraret Missas in eodem die. Alexander II, in Decreto, 3 part., dist. 4, can. 53 relatus, declaravit sufficere sacerdoti unam Missam una die celebrare. Innocentius III, Decretal. l. 3, tit. 41, cap. 3, consulenti respondet: « Quod, excepto die Nativitatis dominicæ, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit sacerdoti semel in » una die Missam solummodo celebrare. »

7° Parochi qui duas simul habent parochias, si populus in alterutram convenire non possit, et alius desit sacerdos qui Missam celebret, duas Missas singulis dominicis et festivis diebus celebrare possunt, ex licentia

episcopi, juxta plurimos, vel ex jure communi, ut alii multi dicunt. Omnes fatentur rem fieri non posse inscio episcopo, qui perspiciet an necessitas sic agendi revera existat.

Episcopus autem duplici hujusmodi celebrationi consentire non potest, ex pluribus conciliis provincialibus et ex resolutione Congr. Episc. et Regul. a Bened. XIV, l. 3, cap. 5, n. 4, citata, nisi sub sequentibus conditionibus: 1° ut ipsius judicio vera existat necessitas, locorum natura, vel sacerdotum paucitate, vel infidelium persecutione fundata; 2° ut in prima Missa, post sumptionem corporis et sanguinis Domini, ablutiones non sumantur, sed post secundam Missam sumendæ reserventur; 3° ad breve tempus et personæ tantum alicujus sacerdotis concedatur, non vero tanquam privilegium alicui parochiæ adnectatur; 4° pro solis diebus dominicis et festivis tribuatur; 5° in diversis tantum ecclesiis duæ Missæ celebrentur.

Qui tali potiuntur facultate, officium diei Veneris in Parasceve his celebrare non possunt, quia post Missam præsanctificationum jam non sunt jejuni.

8° Bened. XIV, l. 3, cap. 5, n. 6, testatur nullum in Ecclesia Orientali reperiri monumentum quo appareat sacerdotem uno eodemque die plures Missas celebrasse; imo, in ea ecclesia prohiberi ne quis sacerdos eodem die Missam celebret ad altare in quo alius celebravit, nisi gravis necessitas aliter fieri postulet. Sed plura esse possunt altaria in eadem ecclesia, vel plures sacerdotes in eodem altari simul celebrare possunt.

9° Ex veteri consuetudine, quilibet sacerdos sæcularis binas, et regularis ternas Missas celebrare solebat, in die Commemorationis fidelium defunctorum, per totum Aragoniæ regnum. Ad preces Ferdinandi VI et Joannis V, Hispaniarum et Portugaliæ regum, Bened. XIV, ut ipse narrat l. 3, cap. 4, n. 11, omnibus presbyteris, tam sæcularibus quam regularibus, in utriusque regis dominiis existentibus, concessit facultatem, ante se pluries negatam, ut, die Commemorationis omnium fidelium defun-

torum, tres Missas celebrare possent, etiam duabus horis post meridiem, ea conditione ut omnibus fidelibus defunctis, sine quacumque elemosyna, applicarentur.

ARTICULUS TERTIUS.

DE OBLIGATIONE APPLICANDI FRUCTUM MISSÆ.

1° Omnes qui curam habent animarum tenentur jure divino Missam, saltem aliquando, pro ovibus suis offerre, ut docet concil. Trid., sess. 23, cap. 1 de Reform. «Cum» præcepto divino mandatum sit omnibus quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his » Sacrificium offerre, etc. » Non dicit ante eos celebrare, ut Sacro assistant, sed pro eis offerre, id est fructum sacrificii eis applicare. Cum autem non exprimat quoties hæc applicatio fieri debeat, sacra ejusdem concilii Congr. definit per decretum 10 maii 1681, ab Innocentio XII die 24 aprilis 1699 approbatum, eos qui pingues habent redditus, singulis diebus, et qui tenues, saltem diebus festivis Missam pro ovibus applicare teneri.

2° Verum Bened. XIV, ut difficultatibus ex distinctione inter pingues et tenues redditus nascentibus occurreret, per Constit. *Cum semper*, diei 19 augusti 1744, Bullar. t. 1, statuit 1° omnes curam animarum habentes, quo nomine intelliguntur parochi et vicarii, sive perpetui, sive ad tempus, Missam pro populo sibi commisso applicare teneri singulis diebus dominicis et festivis, in quibus Missa ex præcepto audienda est, etiamsi congruentes non haberent redditus; 2° parochos pauperes dispensationem ab Ordinario obtinere posse, ut ipsis liceat etiam diebus festis Missam applicare pro eleemynam offerentibus, modo intra eandem hebdomadam Missas omissas populo applicent; 3° patriarchales, metropolitanas, cathedrales et collegiatas ecclesias Missam conventualem quotidie pro benefactoribus in genere applicare teneri, et per Missam pro aliquo benefactore, vel pro benefactoribus in genere oblatam, sed alio titulo debitam, obligationi Missæ conventualis non satisfieri; 4° canonicum parochum, vel alias onere

Missarum gravatum, si Missam conventualem celebret, eam pro benefactoribus applicare teneri, et per alium supplere Missas quibus specialiter manet adstrictus.

3° S. Cong. concil. Trid. interpres pluries respondit, notanter die 14 junii 1841 nobis et die 22 nov. ejusdem anni archiepiscopo Turonensi, curam animarum habentes fructum Missæ populo sibi commisso applicare teneri diebus festis per indultum apostolicum diei 9 aprilis 1802 reductis.

Eodem sensu jam responderat dicta sacra Cong. die 28 martii 1801 relative ad festa iisdem ferme vocibus reducta a Pio VI in statibus ecclesiasticis. Intentio igitur summi Pontificis fuit exonerandi fideles ab obligatione Missam certis diebus audiendi, non vero pastores ab obligatione eam applicandi. Verba equidem indulti diei 8 aprilis 1802 solos dispensant fideles. Obligatio igitur pastorum eadem ab eo tempore fuit quæ erat antea; id est, se extendit ad festa vi indulti supradicti suppressa et ad festa quorum solemnitas ad dominicam proxime occurrentem transfertur, non vero ad festa anteriori tempore suppressa.

4° Eadem obligatione tenentur Papa respectu totius Ecclesiæ, et episcopi respectu suæ diocesis; curam enim in eminentiori gradu habent animarum: frequentius Missam pro populo offerre non videntur teneri, propter Constitutionis Bened. XIV auctoritatem, quamvis plures docuerint eos ad quotidianam applicationem teneri. Sic Ferraris, vº Missæ sacrif., art. 3, n. 13; S. Ligorius, l. 6, n. 327, etc.

5° Prælati et superiores monasteriorum regularium quotidie, sicut canonici, Missam conventualem pro fratribus sibi subditis, et simul pro benefactoribus in genere, celebrare debent. Habent enim curam animarum, et, sub hoc respectu, vi Constitutionis Bened. XIV ad applicationem in diebus dominicis et festis reducuntur: sub alio respectu, capitulis et collegiatis assimilari debent. Itaque Missa conventualis quotidie videtur applicanda benefactoribus in genere, nisi, ob nimiam pauper-

tatem, obtenta fuerit dispensatio a Congr. Con cil. juxta quod dicit Bened. XIV, Const. citata, n. 19.

Nullibi invenire potuimus capellanos monialium, confraternitatum, sæcularium congregationum, militum, collegiorum et seminariorum præpositos Missam diebus dominicis et festivis applicare teneri. De facto illam apud nos non applicant, nisi id speciali conventionione fuerit sancitum, et recte judicatur eos ad talem applicationem non teneri.

6° S. Ligorius, l. 6, n. 327, cum pluribus aliis doctoribus quos se consuluisse affirmat, docet parochos et episcopos infirmos, vel aliter a celebratione impeditos, obligationem habere Missam diebus dominicis et festivis per alium pro populo offerendi; quia onus illud non est tantum personale, sed reale ut onus prædicandi et sacramenta ministrandi, ac consequenter per alium impleri potest et debet. Hinc parochus, cui datur vicarius ob ipsius infirmitates, retributiones consuetas pro Missis parochialibus a vicario applicandis, solvere debet, seclusa speciali alia conventionione.

7° Sequitur ex dictis 1° episcopos, parochos aliosque curam animarum habentes, teneri ex justitia supplere Missas diebus dominicis et festivis correspondentes, quæ, a tempore suæ institutionis vel commissionis, omissæ fuissent, quacumque ex causa; 2° tenuitatem reddituum ab illa obligatione non liberare, nec totam reddituum suppressionem, dum titulus cui annexa est cura animarum retinetur: unde Pius VI, hac de re consultus a sacerdotibus Gallicanis in Hispania exsulibus, respondit eos ad applicationem Missæ diebus dominicis et festivis adhuc teneri; sed, facultate dispensandi utens, onus illud ad aliquot Missas reduxit; 3° ipsam parochialem Missam, cui scilicet convocantur parochiani, applicandam esse, et non aliam, sine dispensatione episcopi ob gravem causam concessa: qui ergo alium pro se substituit sacerdotem, quod apud nos fieri potest, saltem ex consuetudine, et ab ipsa S. Rit. Cong. admissum videtur, ex responsionibus diei 27 febr. 1847 et 22 julii 1849 (Gar-

dell., t. VIII, p. 468 et 494), curare debet ut Missa pro subditis offeratur; et qui talem accipit delegationem, eo ipso censetur promittere se applicaturum Missam parochianis: hæc regula tenenda est etiam in festis reductis et translatis, cum, ex decisionibus iteratis summi Pontificis, Missa in his diebus sit applicanda. In cathedralibus, quando episcopus pontificaliter celebrat, nihilominus tenetur hebdomadarius Missam applicare. Ita S. Rituum Cong. die 12 nov. 1831; *Gardell.*, t. VIII, 116. Eadem tenetur obligatione parochus quando episcopus Missam parochialem celebrat: ratio est quia episcopus singulis diebus dominicis et festivis applicationem Missæ debet toti diœcesi. 4° Vicarius qui, ex commissione episcopi, moriente paroco, directioni parochiæ ad tempus præponitur, jura parochi casualia percipit; sed Missam parochianis applicare teneri videtur ex encyclica Bened. XIV, diei 19 aug. 1744, § 4 (*Bull.* t. I, p. 163). Res tamen non est certa, et judicio episcopi relinquenda est. 5° Qui ecclesiæ annexæ vel capellæ vicariali deservit, et cuncta parochi munia respectu fidelium sibi commissorum implet, eo ipso Missam parochialem applicare debet: non item qui affixus est capellæ vulgo dicta *auxiliaire*, in qua nonnullas tantum functiones sacras dependenter a paroco exercere potest, nisi aliter expresse fuerit conventum. 6° Qui duas habent parochias, et duas Missas singulis diebus dominicis et festivis celebrant, utramque pro respectivis parochianis offerre tenentur: sic responsum fuit a S. Congr. Concil. re ad ipsam delata, et recenter ea decisio ab ipsa confirmata est in responsione altera ad DD. archiepiscopum Auxitanum directa, die 8 julii 1843. Non tenentur vero illi qui unam habent parochiam et annexam sibi subjectam, quia parochia et annexa non faciunt duas parochias; nec illi qui, ut in diœcesi nostra, vacanti parochiæ vicinæ invigilare, et quosdam actus, nempe bannorum publicationes, matrimonia et sepulturas exercere jubentur; cura enim illius parochiæ, stricte loquendo, ipsis non committitur.

E Roma nobis responsum est, licet non in forma au-

thentica, parochos ad pia spiritualis secessus exercitia vocatos ab episcopo, eo ipso exemptos esse ab obligatione applicandi Missam parochianis dominica intra dies pro secessu assignatos occurrente. Hoc responsum non damus ut regulam omnino certam.

8° Parochi et vicarii ecclesiis præpositi, tres Missas in die Nativitatis Domini ad utilitatem populi celebrare probabilius tenentur: id docet Bened. XIV, l. 3, cap. 9, in fine; sed definire non audet an tres Missas vel unam tantum applicare teneantur; idem movet et non solvit dubium de obligatione canonicorum in cathedralibus et collegiatis, non solum pro festo Nativitatis, sed pro aliis diebus in quibus, ex rubricis, plures celebrandæ sunt Missæ. Auctor Dissertationis insertæ in Ephemeride Romæ publicata sub titulo *Correspondance*, diei 14 decemb. 1848, expresse docet unam tantum applicandam esse Missam die Nativitatis, sicut unam ex præcepto esse audiendam, et talis est, ut nobis videtur, generalis persuasio.

ARTICULUS QUARTUS.

DE STIPENDIO ET OBLIGATIONIBUS EX ILLO NASCENTIBUS.

Dicemus 1° de ejus origine et legitimitate; 2° de ejus quantitate et ad alios transmissione; 3° de modo satisfaciendi pro illo; 4° de Missis fundatis et earum reductione.

§ I. — De origine et legitimitate stipendii pro missa.

1° Sicut in veteri Lege magna pars hostiarum cedebat in usum sacerdotum et levitarum, sic in primis Ecclesiæ sæculis mos fuit ut quotquot ad Missarum solemnia convenirent, suam sacrificii partem, id est panem et vinum consecrandum, offerrent: subdiaconi oblationes fidelium colligebant vel suscipiebant, et tantum de illis super altare ponebant quantum populo communicaturo sufficere posset; et quoniam unusquisque, pro sua facultate, plures sæpe offerebat panes, cum larga vini amphora, ut

ait Bened. XIV, l. 3, cap. 21, exigua pars consecrabatur, et reliqua massa sacerdotibus ac clericis cedebat.

Qui non offerebant, graviter increpabantur. « Locuples et dives es, et dominicum te celebrare credis, quæ in dominicum sine sacrificio venis, quæ partem de sacrificio quod pauper obtulit, sumis : » sunt verba S. Cypr. feminam divitem alloquentis, lib. de Opere et Elem. Sic omnes fideles aliquo sensu recte dicebantur sacerdotes ; quia panem et vinum offerentes, ad sacrificium altaris concurrebant.

2º Canon 3 Apostolorum prohibuerat ne aliud præter panem et vinum ad altare offerretur : excepta tamen fuerunt novæspicæ, uvæ, oleum ad luminaria et thymiana. Cæteri fructus, quos fideles offerre volebant, mittebantur ad episcopum et presbyteros, per quos diaconis et aliis clericis distribuebantur.

In die Paschatis, suscipere licebat mel et lac, de quibus sacro fonte egressis aliquid dandi mos erat.

3º Postea statutum fuit ut ad offertorium Missæ nihil præter panem et vinum offerretur, et soli jus communionis habentes ad oblationem præstandam admitterentur, videlicet clerici, laici, viri ac mulieres, principes et plebei ; non vero excommunicati, catechumeni, energumeni, pœnitentes et alii quibus sacra communio denegabatur. Ea autem quæ clericorum usibus destinabantur, ante Missam vel saltem ante evangelium aut immediate post evangelium erant offerenda : vide P. Martène, de antiquis Eccl. Rit. l. 1, cap. 4, art. 6, modum suscipiendi oblationes describentem ; et card. Bona, Rerum Liturg. l. 2, cap. 9.

4º An in primis sæculis pecunia, sicut res aliæ, ad altare oblata fuerit non constat. Bened. XIV dicit hoc nobis ignotum esse, sed ab ipsis Ecclesiæ incunabulis in singulis Christianorum ecclesiis expositam fuisse arcam, quam Baronius, ad an. 44, n. 69, gazophylacium appellat, in quam pecuniæ a fidelibus inferebantur. Illius arcae meminertur Tertul., Apol. cap. 39 ; S. Just., Apol. I, n. 67 ; S. Aug., S. Paulinus, etc.

5º Duodecimo sæculo, teste Honorio Augustodunensi, in Gemma animæ, de antiquo Ritu Missæ, l. 1, cap. 66, Bibl. Patr., t. xx, vetus jam existebat consuetudo, ut *populus pro oblatione farinæ denarios offerret*. Antea sacerdotes e singulis domibus vel familiis accipiebant farinam, ex qua fiebat panis consecrandus. Ignoramus autem quo præcise tempore hæc consuetudo incœperit. Chrodegangus, episcopus Metensis, in medio octavi sæculi canonicorum institutor, in sua Regula, cap. 32, unicuique canonico sacerdoti permittit ut eleemosynam pro Missa oblatam accipiat, et exinde quod voluerit faciat ; in undecimo sæculo Joannes, auctor Vitæ S. Petri Damiani, narrat, cap. 2, eum adhuc puerulum, cum invenisset nummum, et mente revolveret quid eo mercari posset, divinitus inspiratum dixisse : « Melius est ut tradam presbytero, qui Deo sacrificium offerat pro patre meo defuncto. »

6º Quamdiu voluntariæ populi oblationes sufficientes fuerunt, et ad Sacrificium, et ad honestam clericorum sustentationem, Missæ omnibus in communi applicatæ fuerunt nisi ageretur de mortuis Deo commendandis, ut patet exemplo matris S. Aug.

Sed pietate fidelium decrescente, raræ fuerunt communiones, et adeo exiguæ factæ sunt oblationes, ut nec clericorum sustentationi, nec sæpe ipsi Sacrificio sufficerent : hinc nata est consuetudo primo tolerata, deinde positive approbata, ut fideles Missam pro seipsis, vel pro alia persona vivente aut mortua a se designata, peculiariter offerri postularent, aliqua eleemosyna ante vel post Missam præstita.

7º Hæc autem eleemosyna, quæ vulgo et quidem melius dicitur stipendium vel honorarium Missæ, recta intentione dari et accipi debet : si haberetur quippe ut divini Sacrificii pretium, grande foret simoniæ scelus, in eo præcise consistens, quod res spiritualis re temporali æstimetur. Solo igitur sustentationis titulo dari et accipi potest. Unde S. Th., 2 2, q. 100, art. 2, ad 2^m, ait : « Sacerdos non accipit pecuniam quasi pretium

» consecrationis Eucharistiæ, aut Missæ decantandæ, hoc enim esset simoniacum; sed quasi stipendium suæ sustentationis. »

8° Negari non potest stipendium sic spectatum esse licitum. Nam 1° Christus dixit, apud Matth. x, 10: *Dignus est operarius cibo suo*; et B. Paulus, I Cor. ix, 13: *Qui altari deserviunt, cum altari participant*. Unde concluditur sacerdotem ex altari vivere posse, id est habere jus ut fideles, occasione sacri ministerii, ea præstent quæ ad ejus sustentationem necessaria sunt. 2° Totius Ecclesiæ praxis erronea esse non potest: at in tota Ecclesia, saltem a duodecimo sæculo, dantur et accipiuntur stipendia pro Missis. Ergo.

Cum Ecclesia inter sacerdotes divites et pauperes non distinguat, omnes stipendia consueta accipere possunt, quia omnes æquale jus habent ex altare vivendi. Stipendia pro aliis sacramentis similiter accipere liceret, si Ecclesia permitteret: secus, simonia esset.

§ II. — De quantitate stipendii et ejus ad alios transmissione.

1° Non dissimulandum est rem in se bonam, ex abusu mox factam esse scandalorum fomitem: multi namque sacerdotes, turpis lucri gratia ducti, eleemosynas pro Missis colligere cœperunt, et modo plures Missas eodem die celebrabant, modo tres aut quatuor incipiebant Missas usque ad offertorium; deinde, unico facto offertorio, tres aut quatuor dicebant collectas, postea unum canonem, unam consecrationem, unam communionem, et tres aut quatuor communiones et postcommuniones; alii tot offerebant et consecrabant hostias quot acceperant eleemosynas, vel quot erant Missæ promissæ; alii credebant se pro multis stipendiis per unicam Missæ celebrationem satisfacere posse, quia pretium Sacrificii est infinitum; alii denique de stipendiis pro Missis turpiter paciscebantur, quasi de vilissimæ rei pretio actum esset.

Ut gravissima hæc mala de medio tollerentur, concilium Toletanum, anno 1324 celebratum, strictissime prohibuit, cap. 6, ne ullus sacerdos quidquam vel mini-

» mum pro Missa exigeret, sed eleemosyna sponte oblata contentus esset. Malo adhuc perseverante, concilium Trid., sess. 22, decreto de Observ. et Evit. in celebratione Missæ, injunxit episcopis ut illud omnino tollerent, addens: « Ut multa paucis comprehendantur, in primis, quod ad avaritiam pertinet, cujusvis generis mercedum conditiones, pacta et quidquid pro Missis novis celebrandis datur, nee non importunas atque illiberales eleemosynarum exactiones potius quam sustentationes, aliaque hujusmodi quæ a simoniaca labe vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino prohibeant. »

2° Episcopi autem scandala hujus generis auferre non potuerunt in radice, nisi taxando in sua respectiva diœcesi stipendium ultra quod nemo quidquam exigere posset. Wilhelmus, archiepiscopus Eboracensis, hujusmodi taxam ante concilium Trident. jam præfixerat; post concilium Trid. omnes episcopi similiter egerunt, et nunc nulla est diœcesis in qua specialis non existat index eleemosynarum pro functionibus sacris, et maxime pro Missis celebrandis, solvendarum.

3° Quantitas taxationis omnino relinquitur arbitrio episcopi, qui eam, vel in synodo, vel extra synodum, juxta prudentiam suam, determinat, habita ratione circumstantiarum, loci, temporis, antiquarum consuetudinum, etc.

Illa taxatio vim legis non habet in foro civili apud nos, nisi approbatione principis muniatur.

4° Nullus sacerdos, sive sæcularis, sive regularis, aliquid supra taxationem, sub quocumque prætextu, exigere potest, et exigendo, non solum contra mandatum Ecclesiæ, sed contra justitiam peccaret, et ad restitutionem obligaretur: hoc quippe augmentum evidenter absque titulo proprietatis transmissivo possideret.

5° Non prohibentur tamen regulares aut sæculares uberiorem stipem a sponte offerentibus accipere, modo absit dolus et quodcumque pactum etiam implicitum. Sic Suarez, card. de Lugo, Bened. XIV, l. 3, cap. 21,